

धर्मप्रांतीय कुटुंब व उपासना आयोग, वसई

दुसरा जागतिक आजी आजोबा व जेष्ठ दिन

२४ जुलै २०२२

प्रस्तावना :

मित्र हो, “वृद्धापकाळात ते फळ देत राहतील” (स्तोत्र ९२४१४), स्तोत्रकागच्या ह्या शब्दात जी शुभवार्ता, जे ख्रे ‘शुभवर्तमान’ दडलेले आहे ते ख्रिस्तसभा दुस-या जागतिक ‘आजी आजोबा व जेष्ठदिना’निमित्ते सर्वाना जाहीर करीत आहे. मानवी जीवनाच्या ह्या वृद्धापकाळाकडे जग नकारात्मक भावनेतून पाहते. भावी जीवनाकडून फारसे काही अपेक्षित न करणारे आपले काही जेष्ठ वंधू भगिनींसुद्धा ह्या काळाकडे नकारात्मक भावनेने पाहतात. लवकरच आपण येशूचे आजी आजोबा संत जोकीम व संत आना ह्यांचा सण साजरा करणार आहोत. ह्या सणाच्या अनुषंगाने पोप फान्सिस आपले आजी आजेबा व जेष्ठ लोक ह्यांच्याकडे आपले लक्ष वेधू इच्छीत आहेत. आपल्या सर्व जेष्ठ वंधू भगिनींची आपण प्रभूठायी आठवण करू या व ह्या मिस्सावलिदानात त्यांच्यासाठी विशेष प्रार्थना करू या.

प्रवचनासाठी मुद्दे

रेल्वेने प्रवास करणा-या ह्या वयोवृद्ध माणसाविषयी आपणाला माहिती असेलच. ते गृहस्थ प्रवासात रोझरीची प्रार्थना करीत होते. शास्त्राचा अभ्यास करणारे काही विद्यार्थी त्यांच्या डव्यात चढले आणि त्यांना रोझरीची प्रार्थना करताना पाहून त्यांची थड्हामस्करी करू लागले. पुढव्या स्टेशनला गाडीतून खाली उतरण्याची तयारी करीत असलेल्या त्या गृहस्थाकडे उपहासाने एक विद्यार्थी म्हणतो, आजोबा, आम्हाला रोझरी कशी करावी हे शिकवाल का? होय, का नाही. हे माझे ओळख कार्ड आहे. त्यावरील पत्तावर तू माझ्याशी कधीही संपर्क साधू शकतोस. ते गृहस्थ पुढील स्टेशनवर गाडीतून उतरून निघून गेले. कुतुहालापोटी त्या विद्यार्थ्यांनी कार्ड वरील त्या गृहस्थाचे नाव पाहिले आणि त्यांना आश्चर्याचा धक्का बसला कारण त्या गृहस्थाचे नाव होते जगप्रसिद्ध सूक्षजीवशास्त्रज्ञ डॉक्टर लुईस पाश्चर.

आज दुसरा जागतिक ‘आजी आजोबा व जेष्ठ’ दिन साजरा करीत असताना जेष्ठांचे ज्ञान, सखोल अनुभव व तरुण पिढीला ते करीत असलेले मार्गदर्शन याबद्दल ख्रिस्तसभा त्यांना धन्यवाद देत आहे. पोप फान्सिस ह्यांनी वयोवृद्धांना एक प्रत्र पाठविले आहे; त्या पत्राचा मराठी अनुवाद जुलै महिन्याच्या सुवर्तेत आर्च विशपांच्या अधिकृत भागात प्रसिद्ध करण्यात आला आहे. पोप महाशयांनी जेष्ठ लोकांविषयी लिहिलेल्या पाच मुद्द्यावर आपण मनन करणार आहोत.

१. वृद्धपकाळाकडे सकारात्मक दृष्टीने पाहणे

पुष्कळसे लोक वृद्धपकाळाला घावरत असतात . ज्यापासून अलिप्त राहावे अशा प्रकारचा तो त्यांना आजार वाटतो . वयोवृद्धांची काळजी घेणे ही त्यांची जबाबदारी नाही असे त्यांना वाटते . वृद्धांनी त्यांच्या संपर्कात येऊ नये, त्यांनी घरी बसावे किंवा वृद्धाश्रमात जावे, नाहीतर आपल्याला त्यांच्या समर्थ्या हाताळाच्या लागतील असे त्यांना वाटते . ही टाकाऊ संस्कृतीची मानसिकता आहे . बायवल मात्र जीवनाच्या ह्या अवस्थेकडे निराळया दृष्टीने पाहते . दीर्घायुष्य हे वरदान आहे असे बायवल आपल्याला शिकविते . वृद्धांना वाळीत टाकायचे नाही, विपुल जीवन देणा-या परमेश्वराच्या चांगुलपणाचे ते जितजागते प्रतिक आहेत अशा प्रकारे त्यांच्याकडे पाहण्यास बायवल आपल्याला शिकविते . ज्या घरात वृद्ध सन्मानाने राहतात ते घर धन्य होय व जे कुटुंब वृद्धांचा सन्मान करते ते धन्य होय! पोप म्हणतात की वृद्धत्व आणि पांढरे केस ह्यांच्याबरोबर परमेश्वर आपल्याला जीवनाची देणगी देत राहतो आणि वाईटापासून दूर ठेवीत असतो . आपण जर त्याच्यावर भरवसा ठेवला तर त्याची स्तुती करण्यासाठी आपल्याला शक्ती प्राप्त होत असते . आपल्या लक्षात येऊ लागते की म्हातारे होणे म्हणजे शरीराचा नैसर्गिक -हास होणे किंवा वय वाढत जाणे असे नसून ते दीर्घ आयुष्याची समृद्ध देणगी होय . वृद्धत्व ही शिक्षा नसून ते एक वरदान आहे .

२. उतारवयात कियाशील राहायला हवे

पोप महाशय वृद्धांना उपदेश करतात की त्यांनी स्वतःची काळजी घ्यायला हवी आणि उतारवयातही कियाशील राहायला हवे . हे आध्यात्मिकदृष्ट्या देखील खरे आहे . प्रभूशब्दाचे वाचन, दैनंदिन प्रार्थना, साकार्मेंताचा स्वीकार, उपासनेत सहभाग ह्या मार्गानी आपण आपले आंतरिक जीवन फुलविले पाहिजे . परमेश्वराशी असलेल्या आपल्या नातेसंबंधाबरोबर आपण इतरांशी असलेले आपले नाते भक्तम केले पाहिजे . सर्वप्रथम आपले कुटुंब, मुले-बाले व नातवंडे ह्यांच्यावर मनापासून प्रेम करायला हवं . गोरगरिबांना व पीडितांना प्रत्यक्ष मदत करून आणि त्यांच्यासाठी प्रार्थना करून त्यांच्या प्रति असलेली दया वा करूणा आपण प्रकट केली पाहिजे . त्यामुळे आपल्या अवतीभवती जीवनाचा झरा खलग्वळत असताना आपण केवळ बघ्यांची भुमिका घेत आहोत, आपल्या अंगणात निवांतपणे विसावा घेत आहोत किंवा आपल्या अंतःमनाच्या ग्रिडक्यातून बाहेर बघत आहोत अशी भावना आपल्या मनात निर्माण होणार नाही . उलट आपण सर्वत्र परमेश्वराची उपस्थिती जाणून घेण्याची कला शिकून घ्यायला हवी . परमेश्वराच्या घरातील हिरव्यागार जैतुनासारखे (स्तोत्र ५२ : ८) आपण आपल्या शेजा-यासाठी एक वरदान बनू शकतो .

३. वृद्धपकाळात फळ धारण करणारे व्हा

वृद्धत्व म्हणजे सर्वकाही सोडून देण्याचा किंवा आपल्या जीवनरूपी बोटीने पाण्यात नांगर टाकण्याचा काळ नाही तर चिरकाल टिकणारे फळ धारण करण्याचा हंगाम आहे. नवे मिशनकार्य आपली वाट पाहात आहे आणि भविष्याकडे वाटचाल करण्यास हाक घालीत आहे. हल्लवारपणाच्या कांतीमध्ये आपण योगदान करू शकतो. ही कांती आध्यात्मिक स्वरूपाची व अहिंसात्मक मागाने केलेली कांती असते. ह्या कांतीमध्ये सक्रिय सहभाग घेण्यासाठी पोप महाशय आपल्या प्रिय आजी आजोबा व जेष्ठ बांधवांना प्रोत्साहित करू इच्छितात. जे एक महत्वाचे फळ धारण करण्यासाठी आपल्याला पाचारण करण्यात आले आहे ते म्हणजे आपल्या ह्या विश्वाचे, पृथ्वीचे, सृष्टीचे रक्षण करणे. आपल्या आजी आजोबांनी आपल्याला त्यांच्या हातात धरले आणि त्यांच्या मांडीवर घेऊन गोंजारले. आता वेळ आली आहे ती केवळ आपल्या नातवंडांना नव्हे तर भीतीच्या वातावरणात वाढत असलेल्या असंख्य मुलांना प्रत्यक्ष मदतीचा हात देऊन आणि निदान त्यांच्यासाठी प्रार्थना करून त्यांना आपल्या मांडीवर घेण्याची. ह्या मुलांना आपण कधी भेटलेलो नाहीत. कदाचित ते युद्धाच्या भीतीने किंवा त्यांच्या दुःखपूर्ण परिणामांच्या भयाने पक्खून जात असतील. युक्तेन, अफगाणिस्तान, दक्षिण सुदान येथील या लहानगयांना आपण संत जोसेफप्रमाणे आपल्या हृदयाशी कवटालू या.

४. स्वःताला बदलण्यास तयार असा.

आपल्यात बदल करण्याची गरज आहे. इतरांना वंधू भगिनी मानण्यासाठी आपले हृदय परिवर्तनाची गरज आहे. आजी आजोबा व जेष्ठ या नात्याने आपल्यावर एक महान जवाबदारी टाकण्यात आलेली आहे. आपल्या काळातील स्त्री पुरुषांना इतरांकडे ती जणू आपलीच नातवंडे आहेत अशा मायामतेच्या नजरेने व समजुतदारपणाच्या भावनेने पाहायला शिकविणे. इतरांची काळजी घेऊन आपण माणुसकी जोपासली. आता जे संकटात आहेत अशाकडे लक्ष देण्यात शांतीचा जीवनमार्ग शिकविणारे शिक्षक आपण वनू शकतो. अशा प्रकारची प्रवृत्ती हा दुवळेपणा व हतबलता मानली जाऊ शकते. परंतु प्रभू येशूने शिकविल्याप्रमाणे आक्रमक आणि हिंसक वृत्तीचे लोक नव्हे तर “जे अंतःकरणाचे सौम्य ते धन्य, कारण ते पृथ्वीचे वतन भोगतील”. (मत्तय ५४५)

५. हल्लवारपणाच्या कांतीचे शिलेदार बना.

पोप फान्सिस आजी आजोबा व जेष्ठांना सांगतात की त्यांना या जगात हल्लवारपणाच्या कांतीचे शिलेदार बनावयाचे आहे. ते पुढील शब्दात त्यांना उपदेश करतात : “शिलेदार होण्यासाठी आपण आपल्या हाती असलेल्या सर्वात मौल्यवान व प्रभावी शस्त्रांचा वारंवार आणि चांगल्या प्रकारे उपयोग करू या. आपल्या वयाला शोभेल असे उचित शस्त्र म्हणजे प्रार्थना. आपण जणू प्रार्थनेचे कवी कवियत्री वनू या. आपल्याच शब्दात प्रार्थना करण्याची गोडी विकसित करू या. प्रभू शब्दाने शिकविलेला प्रार्थना

आपण पुन्हा एकदा आत्मसाद करू या . ” आपण विश्वासाने केलेली प्रार्थना खूप काही देऊन जाऊ शकते . ती पीडितांच्या वेदनांना साथ - संगत देऊ शकते आणि आपणा सर्वांचे हृदय परिवर्तन करू शकते . जीवनरूपी शेतात घाम गाळणा-या समाजाला आपल्या मध्यस्थीच्या प्रार्थनेचा आणि सुतीगीतांचा आधार देणारे, अखंडितपणे दुमदुमणारे धृपद आपण आध्यात्मिक प्रांगणात वनू शकतो .

श्रद्धावंतांना आवाहान :

बायबलच्या शब्दात म्हणायचे तर “ज्यांचे दिवस पूर्णतेकडे झुकले आहेत” त्यांच्याबरोबर ग्रिस्तसभेला एकत्रितपणे आनंदोत्सव साजरा करायचा आहे हे जाहीरपणे सांगण्याची संधी ‘जागतिक आजी आजोवा व जेष्ठ नागरिक दिना निमित्ते आपल्याला मिळाली आहे . आपण हा दिवस एकत्रितपणे साजरा करू या . तुमच्या प्रत्येक व्यक्तीच्या धर्मग्रामात आणि समूहात ह्या दिवसाविषयी माहिती द्या . आपल्या घरी किंवा जिथे कुठे वयोवृद्ध माणसे खूप एकाकीपणाचे जीवन जगत आहेत त्यांना शोधून काढा . या दिवशी कोणालाही एकाकी वाटणार नाही याची खात्री करून द्या . भविष्यात कोणत्याही गोष्टीची आशा नसताना एखादी व्यक्ती आपल्या भेटीस येत आहे अशी अपेक्षा ह्या दिवसांचा रागरंग बदलून टाकू शकते . प्राथमिक भेटीनंतर नवी मैत्री उदयास येऊ शकतो . एकाकी जीवन जगत असलेल्या वृद्धांना भेटी देणे हे आधुनिक काळातील दयाकृत्य होय .

म्हणून आपण जीवनाकडे आशेने पाहू या . जीवनाच्या सर्व स्थितीत आपण कियाशील राहू या . सर्व मौसमामध्ये फळ देत राहू या . मन आणि हृदय परिवर्तन करून आणि एकमेकांना भेटी देऊन सर्वांना प्रोत्साहित करू या आणि जीवनाच्या शेवटपर्यंत सदा बहादूर व जीवन रसाने भरलेले असे राहू या .

श्रद्धावंतांच्या प्रार्थना :

धर्मगुरु : अब्बा वापा, जीवनाच्या अनमोल देणगीबद्दल तसेच आमच्या वृद्ध वंधू भगिनींना दीर्घायुष्याने आशीर्वादित केल्याबद्दल आम्ही तुझे आभारी आहोत . आमच्यासाठी त्यांनी केलेल्या महान कार्याबद्दल त्यांचे आभार मानत असताना त्यांना चांगले मानसिक व शारीरिक आरोग्य बहाल कर . आता आम्ही त्यांच्या हेतूंसाठी तुझ्याकडे याचना करतो .

प्रतिसाद : प्रभो, तुझ्या लोकांना आशीर्वादित कर .

1. आपले पोप फान्सिस, आर्चिविशप फेलिक्स, सर्व धर्मगुरु व व्रतस्थ ह्यांना त्यांचे पाळकीय कार्य करण्यास चांगले आरोग्य लाभावे तसेच सर्व वयोवृद्ध व खाटेला खिळलेले धर्मगुरु व व्रतस्थ ह्यांना प्रभू येशूच्या प्रेमल आणि सांत्वनपर अस्तित्वाचा लाभ घडावा म्हणून आपण प्रार्थना करू या .

- २ . सर्व जैष्ठांनी हळुवारपणाच्या कांतीचे शिलेदार बनावे व आपल्या काळातील स्त्री पुस्त्रांना इतरांकडे ती जणू आपलीच नातवंडे आहेत अशा माया-ममतेच्या नजरेने व समजुतदारपणाच्या भावनेने पाहायला शिकवावे म्हणून आपण प्रार्थना करू या .
- ३ . तस्रांनी मोठ्या आनंदाने व ममतेने वृद्धांच्या भेटीला जाऊन त्यांना परमेश्वराच्या प्रेमाचा अनुभव घेण्यास मदत करावी तसेच जगात नेहमी तरुण व वृद्ध ह्यांच्यात प्रेमाचे व समजुतदारपणाचे संबंध असावेत म्हणून आपण प्रार्थना करू या .
- ४ . आजी आजोबांनी आपल्या उतारवयात स्वःताच्या अनुभवाचे व ज्ञानाचे घडे आपल्या कुटुंबाला द्यावेत तसेच आपल्या विश्वासाचा खजिना त्यांच्या नांतवंडापर्यंत व नवीन तरुण पिढीपर्यंत पोहचवावा म्हणून आपण प्रार्थना करू या .
- ५ . आब्राहामाप्रमाणे आजी आजोबा व जेष्ठ ह्यांनी जगाच्या तारणासाठी व कल्याणासाठी आपले प्रार्थ नारूपी योगदान द्यावे व त्यांच्या प्रार्थनेद्वारे जगात विशेषतः युकेन मध्ये शांतीचे वातावरण प्रस्थापित व्हावे म्हणून आपण प्रार्थना करू या .
- ६ . थोडा वेळ शांत राहून आपण आपल्या कुटुंबात असलेल्या वयोवृद्धांसाठी तसेच खाटेला ग्विललेले, आपल्याच घरात परके झालेले, अशक्त व कमजोर अशा जेष्ठ लोकांसाठी प्रार्थना करू या .

धर्मगुरु : स्वर्गीय वापा, तुझी ग्विस्तसभा आज दुसरा जागतिक आजी आजोबा व जेष्ठ दिन साजरा करीत आहे. आमच्या आजी आजोबां व जेष्ठांचे नेहमी आमच्या घरात स्वागत केले जावो व त्यांचा योग्य तो मानसन्मान केला जावो. ही प्रार्थना आम्ही तुझा पुत्र आमचा प्रभू येशू ग्विस्त ह्याच्या नावाने करतो. आमेन.

दुस-या जागतिक आजी आजोबा व वयस्कर व्यक्तींच्या दिनानिमित्ते प्रार्थना

(कम्युनियनच्या प्रार्थनेनंतर)

हे प्रभो, दीर्घायुष्याव्या वरदानावद्दल मी तुझे आभार मानतो / मानते,

कारण जे तुझ्या ठायी आश्रय घेतात,

त्यांनी सैदैव फळ धारण करावे,

असे कृपादान त्यांना दे .

माघार आणि उदासीनता यावद्दल

मला क्षमा कर .

मात्र जेव्हा माझी शक्ती क्षीण होईल

तेव्हा माझा त्याग करू नकोस .

तू माझ्यासाठी जे भवितव्य आग्वलेले आहेस

आणि मला जे मिशनकार्य दिलेले आहेस

त्याकडे आस्थेने पाहण्यास

आणि शेवटपर्यंत तुझे

सुतिगान करण्यास मला शक्ती दे .

मला तुझ्या कांतीकारक योजनांचा

प्रेमळ शिल्पकार बनव .

मी माझ्या नातवंडांचे प्रेमाने संरक्षण करावे

आणि तुझ्याठायी आसग घेण्या-या सर्व

लहानगयांचा सांभाळ करावा, असे कर .

हे प्रभो, पोप फान्सिस ह्यांचे संरक्षण कर .

जगाला एकाकीपणापासून मुक्त करण्यास

तुझ्या गिव्रस्तसभेला कृपा दे .

आमची पावले कांतीच्या मागांनि वळव .

आमेन .

Prepared by : Diocesan Commission for Family and Liturgy, Vasai